

Brugsret til gravsteder

Begravelsesskikkene er under forandring, men store dele af kirkegårdene består fortsat af afgrænsede gravsteder med en, to eller flere gravpladser til enten kister eller urner.

Reglerne om brugsretten til disse gravsteder har været uændrede i 40 år, selv om den måde, vi lever sammen på, har ændret sig ikke så lidt undervejs.

Den klassiske familie, som er baseret på et gift forældrepar, der lever sammen ”til døden dem skil-ler”, findes stadig, men ord som fx papbørn, bonus-bedsteforældre og ex-kone er udtryk for, at der nu også findes mange andre familiestrukturer – også i form af papirløse forhold.

Brugsretten til et gravsted indebærer i medfør af [cirkulære nr. 168 fra 1977](#) retten til at råde over gravstedet i overensstemmelse med lovgivningen, kirkegårdsvedtægten for den enkelte kirkegård og gravstedsbrevet for det enkelte gravsted. Under respekt heraf omfatter den retten til

- at lade gravstedet indhegne, beplante og forsyne med mindesmærker (gravsten o. lign.),
- at lade lig og urner jordfæste, og
- at træffe bestemmelse om gravstedets vedligeholdelse og om eventuel fornyelse af brugsretten.

Med brugsretten følger pligten til at vedligeholde gravstedet.

Brugsretten tilkommer ifølge cirkulæret indehaveren (gravstedsbrugeren), men cirkulæret definerer ikke nærmere, hvem det er.

Det fremgår dog, at når en person, der er eneberettiget til et gravsted, dør, overgår brugsretten til afdødes arvinger efter loven, hvis afdøde ikke havde bestemt andet. Brugsretten til gravsteder arves derfor i de fleste tilfælde efter reglerne i arveloven.

I en traditionel familie betyder det sædvanligvis, at brugsretten overgår til børnene, når begge forældre er døde. Der bliver på den måde typisk mere end én brugsberettiget til det pågældende gravsted.

Når der er flere, der har brugsret til et gravsted, skal der være enighed mellem dem om de fleste væsentlige ændringer af gravstedet, såsom foretagelse af begravelser, flytning af lig og urner, anbringelse, ændring eller fjernelse af mindesmærker og ændring af gravstedets anlægsplan.

Fordi der er tale om en arvet rettighed, er det i den forbindelse uden betydning, hvem der har gravstedsbrevet, og hvem der har betalt udgifterne til gravstedets fornyelse og vedligeholdelse.

Hver af de brugsberettigede kan forlange at få sin brugsret noteret i kirkegårdsprotokollen.

Menighedsråd og kirkegårdspersonale kan og skal naturligvis ikke kende relationerne i de enkelte familier. Når en brugsberettiget kontakter menighedsrådet eller graveren for at få foretaget en væsentlig ændring af et gravsted, skal den pågældende derfor afgive en skriftlig erklæring om, at han i forhold til andre brugsberettigede er beføjet til det. Det vil sige, at han skriver under på, at de andre brugsberettigede ikke har indvendinger mod den ønskede ændring. Han skal også fremlægge særskilt skriftligt samtykke fra de personer, der måtte være noteret i kirkegårdsprotokollen som brugsberettigede.

Den skriftlige erklæring har en frigørende virkning for menighedsrådet, fordi den giver menighedsrådet sikkerhed for, at det bestilte arbejde kan udføres af kirkegårdens personale, uden at andre brugsberettigede bagefter kan gøre indsigelser mod det.

Det må antages, at erklæringen er omfattet af reglerne i straffeloven om afgivelse af urigtig erklæring til offentlig myndighed.

Erklæringen kræves kun, når det er kirkegårdens personale, der skal udføre det pågældende arbejde. Det er derfor menighedsrådet uvedkommende, hvis en brugsberettiget uden at spørge andre brugsberettigede på egen hånd fx fjerner beplantningen eller opstiller flere gravminder i form af sten eller figurer på gravstedet.

Det er menighedsrådet, der træffer afgørelse i sager om brugsret med klageadgang til Kirkeministeriet. I sidste instans afgøres spørgsmål om brugsretten til gravsteder af domstolene.

Reglerne giver af flere grunde anledning til vanskeligheder. Her skal blot nævnes nogle:

Mange går ud fra, at det er den person, der har gravstedsbrevet – eller som har betalt for gravstedets fornyelse eller vedligeholdelse - som alene har retten til at bestemme over gravstedet. At brugsretten til gravsteder går i arv, er i det store hele ukendt og kræver, at familierne skal have styr på arveloven for at vide, hvem der på et givet tidspunkt har brugsret og dermed skal samtykke, når man ønsker at foretage væsentlige ændringer af et gravsted.

Afklaringen af, hvem der har brugsretten, giver ofte anledning usikkerhed i forhold til gravsteder, hvor flere ubeslægtede eller fjernt beslægtede er blevet begravet, fx en kvinde, hendes nevø og hendes datters fraskilte mand.

Der kan også opstå usikkerhed om forståelsen af cirkulærets bestemmelse om, at enhver af de brugsberettigede på egen hånd kan træffe bestemmelse om sin og ægtefællens begravelse i gravstedet, hvis det kan ske uden at berøve de øvrige berettigede mulighed for at træffe tilsvarende bestemmelse for deres vedkommende.

Denne problemstilling gælder særligt for de gamle familiegravsteder, hvor brugsretten kan være gået i arv til tredje eller fjerde generation med det resultat, at der kan være mellem ti og tyve brugsberettigede.

De ændrede familiemønstre giver i nogle tilfælde anledning til, at menighedsrådet bliver inddraget i uenighed om udøvelsen af brugsretten. Det kan fx være tilfældet, hvor afdødes særbørn og ny ægtefælle skal dele brugsretten, men det kan også være situationer, hvor flere grene af en familie er uenige om brugsretten til et gammelt familiegravsted.

Reglerne har heller ikke taget højde for, at nogle brugsberettigede ønsker at frasige sig brugsretten til gravstedet inden udløbet af fredningstiden, og at andre absolut ikke ønsker at arve en brugsret, som forpligter dem til at vedligeholde et gravsted i 20-30 år ud i fremtiden – og måske et gravsted, som ligger i den anden ende af landet.

Menighedsråd og kirkegårdspersonale bestræber sig i disse sager på at vejlede, så godt man kan, men må i nogle tilfælde henvise til, at spørgsmål om brugsretten til gravsteder i sidste ende kan indbringes for domstolene.

Kirstine Frank, stiftsfuldmægtig i Ribe Stift

Artiklen har været bragt i fagbladet "Kirkegården" nr. 2 april 2017